№ 52.

GAZETA KORRESPONDENTA

WARSZAWSKIEGO I ZAGRANICZNEGO

Z WARSZAWY DNIA 28. *CZERWCA ROKU* 1799. *w PIĄTEK.*

Monety fałszywe wszelkiego gatunku tak często w cyrkulacyi okazuiące ſię, ściągneły uwagę rządową na odkrycie złośliwych tego wyſtępku ſprawcow. Dowiedziano ſię więc z pewnością, że w *Anglij* a mianowicie w *Birmingham* wszelkie obcych monet gatunki na konto zagraniczne bywaią przerabiane: a po większey części z miedzi, do ktorey nie wiele ſrebra bywa przymieszanego, ſkładaią ſię: a przeto pilnikiem zarznięte, wydaią na powierzchni kresę czerwoną, o takowym odkryciu uwiadomia ſię zatym pismem ninieyszym Publiczność, dla iey przeſtrogi, aby podobnych monet fałszywych ſtrzegła ſię przyimować.— *Dan w Berlinie dnia* 24. *Kwietnia* 1799.

Na wyraźny J. K. Mości Nayłaskawszy rozkaz.
de Heinitz.— de Werder.— d'Hardenberg.— de Strunsée.— de Schroetter.

---

z Wiednia dnia 19. *Czerwca.*

Gazeta Dworſka donosi o śmierci Xiężniczki *Francuzkiey Maryi Wiktoryi Ludwiki* Ciotki ś. p. Krola *Ludwika* XVI. ktora umarła w *Tryeście* na dniu 7 t. m. na wodną puchlinę w roku 67. wieku ſwego.

Nadzwyczayny Dodatek do teyże Gazety pod dniem 16. *t. m. wydany ieſt w treści naſtępuiącey.*— „Podług rapportu Arcy-Xiążęcia *Karola z Klatten* d. 9. t. m. datowanego, nieprzyiaciel zoſtawił w mieście *Zurych* armat 94. Na dniu 8. Xiąże *Rosenberg* z częścią przedniey ſtraży ſwoiey, attakował tylną ſtraż nieprzyiacielſką pod *Albis-riid*, a opanowawszy to mieysce rozłożył ſię na pobliſkich wzgorkach. Podług donieſień F. M. L. *Bellegarde* nieprzyiaciel po odniesionych klęſkach na gorze S. *Gotarda* i przy moście diabelſki zwanym, ściągnął nowe do ſiebie wzmocnienia, i na dniu 31. wyparł był znowu z części mieysc zdobytych pułkownika Hrabiego *St. Julien*, zapewne w zamiarze odzyſkania na nowo ważnego ſtanowiſka na gorze S. *Gotarda*, lecz za nadeszłemi poſiłkami od Xiążęcia *Viktora de Rohan*, Generała *Herbert*. F. M. L. *Bellegarde*, i Hrabiego *Hadik*, nieprzyiaciel z nowo przez ſiebie zaiętych mieysc cofnąć ſię muſiał. Przyłącza potym Arcy-Xiąże ſzczeguły potyczek na dniu 25. p. m. pod *Frauenfeld i Andelfingen* zaszłych. W dniu tym nieprzyiaciel attakował wſie *Hetlingen*, *Hüniken i Buch.* Lekka piechota pod kommendą G. *Kienmayer* broniła tych mieysc mężnie, lecz za nadeszłą wiadomością, iż na prawym ſkrzydle ſtoiący ſtrzelce i emigranci *Szwaycarscy* odparci zoſtali, a nieprzyiaciel ku *Andelfingen* wkracza, G. *Kienmayer* rozkazał z tamtąd ſię cofnąć, i uszykował ſię na wzgorkach. Nieprzyiaciel uderzył potym na linią przedniey ſtraży G. *Piaczek* ſtoiącey na prawey ſtronie, i przymuſił część woyſka iego usunąć ſię za rzekę *Pſyn*. Sam zaś z częścią kawaleryi i artylleryą, udał ſię do *Andelfingen*. Wszakże przemagaiący ogień nieprzyiacielſki zdemontowawszy mu większą połowę armat, przymuſił go do opuszczenia tego ſtanowiſka. Huzary *Meszaros* uwolnili z rąk nieprzyiacielſkich zaiętego w niewolę Gener: *Piaczek*. G. *Kienmayier* dał piechocie swoiey przeyiść przez moſt, sam zaś z szwadronem huzarow zoſtał w tylney ſtraży, lecz otoczonym był wkrotce od Kawaleryi nieprzyjacielſkiey, i tylko przebijaiąc ſię przez nieprzyiaciela mogł uratować korpus swoie. Nieprzyiaciel uderzył potym z tyłu na *Andelfingen* i opanował dwa tamteysze moſty; lecz za nadeszłemi poſiłkami muſiał ſię ztamtąd cofnąć. W tymże ſamym czaſie przypuścił on nayżywſzy attak do pozycyi naszey w *Frauenfeld* zapewne w zamiarze otworzenia sobie drogi ku *Pſyn* i *Konſtancyi*. To przymusiło F. M. L. *Petrasch* wzmocnić ieszcze iednym batallionem prawe ſkrzydło ſwoie, lewe zaś puł batallionem. W takim położeniu, wſzyſtkie powtarzane attaki nieprzyiacielſkie zawsze z ſtałością odparte zoſtały, nieprzyiaciel trzy razy był odpędzony, i aż do Miaſta ścigany. Wszakże woyſka nasze pomimo waleczności swoiey przez przemagaiącego w ſile nieprzyiaciela za każdą razą aż do ſwoiey pozycyi odparte były. Przy tak powtarzanym a ku wieczorowi wzmocnionym attaku nieprzyiaciela, ktorego ſiła pod ow czas przeszło do 15. tyſięcy wynoſiła, gdy także przy każdym attaku i ściganiu nieprzyiaciela liczba żołnierzy naszych znacznie zmnieyszała ſię, potrzeba było zawsze nowe posyłać poſiłki. Procz tego zważywſzy iż bardzo wiele koni i ludzi od artylleryi konney i pieſzey zgineło, ammunicyi także zaczynało brakować, a piechota mocnemi marszami i długim bojem zupełnie oſłabiona była, przeto F. M. L. *Petrasch* oſłoniwszy należycie retyradę począł ſię cofać. Jedyny ſpoſob do zaſłonienia retyrady i przeszkodzenia nieprzyiacielowi w wkroczeniu do *Konſtancyi* F. M. L. *Petraſch* uznał bydź ten, iż kawaleryą ſwoią rozłożył w obliczu nieprzyiacielſkiey piechoty, przez co zawsze była wyſtawiona na ogień nieprzyiacielſki, i bez względu na ſtratę ſwoią, potrafiła w mieyscu ſię ſwoim utrzymać. O 7 godzinie w wieczor gdy z powyższych przyczyn ogień armat naszych znacznie ſię zmnieyszał, a attaki nieprzyiacielſkie coraz ſię więcey podwaiały, udało ſię nieprzyiacielowi wedrzeć ſię do środka naszego, i ſtoiące tamże woyſko zapędzić aż pod armaty korpusu odwodowego na wniyściu do lasu rozłożonego F. M. L. *Petraſch* poſtawił przeto artylleryą i iedną dywizyą kawaleryi o puł mili w tyle naszey rezerwy, reszta zaś woyſka pod zaſłoną teyże rezerwy cofneła ſię do winnic, i w początek lasu do *Matzingen*, tym więc ſposobem po trzykrotnym uszykowaniu w szachownicę, cofano ſię aż na wzgorki wſpomnioney wſi, gdzie zrana nazaiutrz forpoczty z obu ſtron zeszły ſię z ſobą. Przez tak nagłe posunięcie ſię nieprzyiaciela ku środkowi woyſka naszego, niepodobieńſtwem było dwom oſtatnim ſkrzydłom naszym do ſwoich regimentow na grobli ściągnąć ſię, uſkutecznili to iednak obiegłszy las z prawey i lewey ſtrony, a nazaiutrz całe korpus razem ſię zebrało.

Podług donieſień Generała kawaleryi *Melas*, nieprzyiacielſki Generał *Moreau* cofnął ſię nad brzegi rzeki *Tanaro* i zaiął ſtanowiſko w *Savonna*, ktore go ſtawia w ſtanie odbierania poſiłkow. Te poſiłki ſkładaią ſię z woyſk, ktore zoſtaią pod kommendą Generała *Macdonald*, a ktore ściągaiąc z kraiu *Neapolitańſkiego i Rzymſkiego*, iuż ſię z resztą armii Generała *Moreau* połączyły, do tych ieszcze woyſka pod kommendą Generałow *Montrichard* i *Gauthier* z kraiu *Toſkańſkiego i Bonońſkiego* przyłączyć ſię maią.

Dla wyſtawienia przeciw tey armii ſił przyzwoitych, nienaruszaiąc bynaymniey przedſięwziętych wypraw przeciw cytadellom *Turyńſkiey*, *Tortońſkiey*, *i Alexandryiſkiey*, woyſka pod kommendą F. M. L. *Bellegarde* razem z korpusem F. M. L. *Ott* i dywizyą F. M. L. *Frölich*, tudzież korpusem Hr: *Hohenzollern* i brygadami Generałow *Sekendorf i Alcaine* formuią teraz armią obserwacyiną.— Forteca *Ceva* zaięta przez woyſka naſze za ſtaraniem G. *Vukaſſovich*, ieſt teraz dłużey iak na 30 dni w żywność opatrzona.— Stoiący w *Pignerol* G. *Luſignan* wyruszył przeciw *Lucernie*, dla przywiedzenia do posłuszeńſtwa tamteyszych mieszkańcow gor, pobudzonych do buntu przez *Francuzow*, przy ktorey to okoliczności G. *Zimmermann* posłany w te okolice przez nieprzyiaciela, zoſtał od regimentu *Stuart* zachwycony, i iako niewolnik przyprowadzony.

z Londynu dnia 7. *Czerwca.*

P. *Dundas* czytał wczoray w izbie niższey naſtępuiące Poſelſtwo Krolewſkie: „J. K. Mość ſądzi za rzecz przyzwoitą uwiadomić izbę niższą, iż przed nieiakim czasem wszedł w tymczasowe umowy z ſwoim dobrym Bratem i Sprzymierzeńcem Imperatorem *Roſſyiſkim* względem ſubſidium 45. tyſięcy woyſka przeciwko wspolnemu nieprzyiacielowi przeznaczonego. Ale lubo odmiana okoliczności w ſtanie intereſſow ſtała ſię do tego czasu powodem do dania tym ſiłom innego przeznaczenia, atoli J. K. Mość z ukontentowaniem dowiaduie ſię, iż widoki jego ſprzymierzeńca Imperatora *Roſſyiſkiego* ſą do jego widokow ſtoſowne, i że okazał nadzwyczayną gorliwość i pospiech w poruszeniu ſwoiego woyſka; to woyſko dąży iuż do ſwoiego przeznaczenia, i nie może nieprzynieść naywiększych *Europie* dobrodzieyſtw. J. K. Mość rownie ma za przyzwoitość uwiadomić izbę niszą, iż warunki pieniężne pod ktoremi naſtąpiła pomieniona umowa, są, iż J. K. Mość przez wzgląd na wyżey wyrażoną ſiłę, płacić będzie Imperatorowi *Roſſyiſkiemu* ſummę 225. tyſięcy funtow na początku, a ſubſidium co mieſięczne po 75. tyſięcy funtow, rownież iako i ſubſidium po 35. tyſięcy funtow co mieſiąc, a te nie maią być zapłacone aż po zawarciu pokoiu, ktory przez wspolne Sprzymierzeńcow zezwolenie, będzie przyięty. J. K. Mość polega na gorliwości i przywiązaniu Członkow izby niższey, iż go poſtawią w ſtanie dopełnienia swoich przyrzeczeń, rownie iako uiszczenia ſię na terminie Traktatu zawartego z Krolową *Portugalſką*, niemniey w dopomożeniu Kantonom *Szwaycarſkim* do odzyſkania dawney ich wolności i niepodległości, oraz iż mu podadzą ſpoſobność czynienia takich nadal układow, ktore mogą zmierzać ku uzupełnieniu powszechnego oswobodzenia *Europy* od nieznośney tyranij Rzpltey *Francuzkiey*."— To Poſelſtwo odesłane zoſtało do wydziału ſubſidiow.

Dundas. Siły wewnętrzne kraiu ſą bez wątpienia więcey niż doſtateczne dla obrony narodu, lecz są rozrzucone takim ſposobem, iż ten niepozwala Rządowi użyć ich do zaczepnego działania. Podam plan, ktory nic nadzwyczaynego nie przypuszczaiąc, ułatwi ſyſtema attaku iaki iuż we wszyſtkich częściach świata tak wyſoko podnioſł chwałę W. *Brytanij*. Wszyſtkie powſtaiące ſpory gdy idzie o wyſłanie ſił naszych za granice kraiu, nieodwabią mnie od proiektu, ktorego użyteczność zdaie mi ſię być dowiedzioną. Nie ieſt moim zamiarem zmnieyszać rzeczywiſte ſiły kraiu, lecz tylko wcielić do regularnego woyſka to co będzie od milicyi odiętym, a zoſtanie ſię ieszcze na obronę wewnętrzną korpus od 200. tyſięcy ludzi. Można także bespiecznie polegać na korpusach, ktore w tych oſtatnich dwoch dniach tyle gorliwości okazywali. Wszyſtkie miaſta i Powiaty Kroleſtwa maią ochotnikow tak iako i ſtolica, a liczba ich do 150. tyſięcy ludzi wynosi. Doradzać zatym będę dodatek 20. tyſięcy ludzi do woyſka liniowego; większa liczba wzięta będzie z milicyi, reszta z paraſiow. W dal-

ſzym czaſie rozbiorę ſzczeguły tego proiektu. Lecz rzućmy tylko okiem na przeſtrzeń rozciągaiącą ſię od *Texel* aż do *Tagu*; a przekonamy ſię, iż niema ani iednego mieysca, w którymby ta dodatkowa ſiła niemogła być pożytecznie użyta.— Każdy widzi iak wielkie korzyści wypłyną, gdy znowu rozpoczniemy działać zaczepnie. Zawsze ia byłem za planem nieprzyiaciela attakować przez zewnętrzne wyprawy, i nigdy od zdania mego nie dałem ſię odwieść. Mocarſtwa ſprzymierzone nie mogą na lądzie dopiąć ſwoich zamiarow bez przyłożenia ſię armii *Brytańſkiey*, która tym zewnętrznym działaniem przyłoży ſię razem do utrzymania konſtytucyi naszey, tego to kamienia węgielnego ſławy, ſzczęścia i niepodległości *Angielſkiey*. Z tego powodu *Dundas* prosi o pozwolenie podania bilu dla zniszczenia milicyi, a pomnożenia woyſk regularnych. Zezwolono.

Dwadzieścia tyſięcy woyſka naszego ma bydź użytego iak zapewniaią przeciw *Hollandyi*.— Korpus także emigrantow *Szwaycarſkich* ma bydź wzięte na żołd *Angielſki* dla przywrocenia dawnego kształtu rządu w kantonach. P. *Wickham* który dawniey w *Bazylei* bawił, wyiechał wczoray znowu w tym celu do *Szwaycaryi*.

Otrzymane przez oſtatniego kuryera lądem z *Indyow wschodnich* depesze, potwierdzaią wiadomość, iż woyna między rządem *Angielſkim* i *Tippo Saibem* ieſt nieuchronna. Armie iuż w pole wyciągnęły. Lord *Mornington* wyiechał z *Kalkutty* do *Madras*, dla czynienia przygotowań w tey mierze potrzebnych. *Tippo Saibowi* zapowiedziano, iz ieżeli niezwłocznie wszyſtkich *Cypaiow* z ſłużby ſwoiey nieoddali, i traktatu w r. 1792 zawartego nie dopełni, woyna iak naymocniey przeciw niemu rozpoczęta będzie. Generał *Stewart* dowodzić ma armią *Bombayſką*, która w połączeniu z armią *Madraſką* pomaszeruie do *Seringapatnam*. W *Madras* utworzone są korpusy ochotnikow tak iak w *Anglij*, nad ktoremi Lord *Clive* ma kommendę. Do *Cannanore* i innych okolic wiele iuż artylleryi poſłaney zoſtało.

P. *Pitt* ſkończył iuż negocyacyą ſwoią z PP. *Gibs*, *Baring*, *Curtis*, *Goldsmitt*, i kompanią względem nowey pożyczki 15. i poł milliona. Papiery zaraz na 60. procent podſkoczyły. Bankierowie zyſkaią 10. od ſta.— Przyobieca także na przyszłą ſeſsyą Parlamentu przynieść proiekt do znieſienia handlu niewolnikow tak iednak żeby i interes właścicielow był ocalony.—Imperator zezwolił na to, aby Hr: *Woronzow* pozoſtał tu na urzędzie miniſtra *Roſſyiſkiego*.—Lord *St. Vincent* wypłynął z *Gibraltaru* dla uważania obrotow Flotty *Tulońſkiey*.— Wielu tu cieszy ſię z tego, iż flotta *Breſteńſka* poszła raczey na morze śrzodziemne niż do *Irlandyi*, lub do osad *Zachodnio-Indyiſkich*. Teraz gdy wypłynie z *Tulonu*, ſiła nasza na morzu śrzodziemnym połączona z *Roſſyiſkiemi*, *Portugalſkiemi* i *Tureckiemi* okrętami może ſię z nią ſpotkać. Admirał *Bruix* nie będzie miał takiego ſzczęścia iak *Buonaparte*, żeby miał tak iak on prawie cudem uniknąć admirała *Angielſkiego*. Tym czaſem naywiększą dla nas sądziemy korzyścią, że *Francya* porzuciła proiekt oderwania od nas *Irlandyi*, gdzie ma tylu przyiacioł ſwoich. To był punkt, gdziebyśmy naybolesnieyszy raz otrzymać mogli. Zamiar zaś dania poſiłkow Generałowi *Buonaparte* i uſkutecznienia attaku na nasze osady *Wschodnio-Indyiſkie* (gdyż to sądzą być teraz przeznaczaniem flotty) mniey nas zatrważa, gdyż mamy dosyć czasu do zabieżenia złemu.

W Parlamencie *Irlandzkim* podane było znowu poſelſtwo Krolewſkie względem Unii W. *Brytanii z Irlandyą*.

Dnia 11. Czerwca.

Izba niżſza uformowała dnia 7. Wydział ſubſidialny dla zatrudnienia ſię poſelſtwem Krolewſkim.

Pitt. Nie wątpię iżby zamiar poſelſtwa J. K. Mci nie miał bydź z powszechnym ukontentowaniem przyięty, i mam nadzieię iż takie mi tylko wypadnie podawać śrzodki iakie ſą ſtosownemi do zdania Narodu, który nieprzeſtawał opierać ſię niszczącym zasadom, iakich rozpościeranie ſpuſtoszyło część polsrownego świata. Winszuię izbie pocieszaiącego widoku iaki ſię iey oczom nawiia. Odwaga *Europy* nakońcu przez zapał *Angielſki* ożywiona, daie nam przewidywać podobieńſtwo oswobodzenia uciemiężonych Narodow, odzyſkanie rownowagi polityczney, powrocenia dawnym mniemaniom ſzacownego ich wpływu, i zaſłużenia na wdzięczność Narodow. Lecz ieżeli odważne naszych ſprzymierzeńcow uſiłowania wpaiaią w nas ſprawiedliwą ufność, ſpodziewam ſię, iż nas do tego ſtopnia nie omamią, ażebyśmy mieli w naszych przedſiewzięciach oſtygnąć, i gdyby nawet przeciwko wszelkiemu podobieńſtwu ſprzymierzeńcy naſi mieli nas powtornie opuścić, potrafiemy ſobie wyſtarczyć przez tę ſtałość w poſtępowaniu, która dotąd ſtanowiła i zawſze nasze bespieczeńſtwo ſtanowić powinna, i raczey należy nam wyſtawić ſię na wszelkie klęſki, niż wchodzić w upokarzaiącym ſposobie w ugodę z mocarſtwem którego exyſtencya z bespieczeńſtwem W. *Brytanniy* i *Europy* rownie ieſt niezgodna, iak z zasadami ludzkości i życia towarzyſkiego.

Tierney rzekł, iż gdyby był pewnym że użycie tey ſummy ściągać ſię ma do przyśpieszenia pokoiu, popierałby ſkwapliwie wniosek ſzanownego Członka, lecz nie może ſię odważyć na nierozmyślne wotowanie bliſko miliona funtow. Pyta ſię co należy rozumieć przez *Sprawę wspolną*, przez *oswobodzenie Europy*? Jeżeli ten wyraz ma znaczyć, iż mocarſtwa Europeyſkie łączą ſię dla odparcia niesprawiedliwey napaści, nie mogę nie pochwalić pobudek podobnego ziednoczenia. Lecz teraźnieysza woyna prowadzona była na tak nie ſtałych zasadach, iż można rozumieć że ſami Miniſtrowie J. K. Mci nie są w tey mierze iednakowego zdania, a ia z tego powodu nie mogę na to zezwolić, aby Miniſtrowie milliony za millionami tracili. Czy niema innego zamiaru iak tylko odeprzeć *Francuzow* do dawnych ich granic?

P. *Pitt* przekłada, iż subſidia nie prędzey aż po wypełnieniu obowiązkow, a częśc ich aż po zawarciu pokoiu, Imperatorowi *Roſſyiſkiemu* maią bydź opłacane. Dodaie, iż ich ſzczupłość dosyć dowodzi, że poſtępowanie tego Monarchy nie polega na żadnych względach pieniężnych. Ten wspaniałomyślny Monarcha o którego ſzczerości wątpić nie można, ma daleko ważnieyszy zamiar, to ieſt oswobodzenie *Europy*; przyznaię iż wytłumaczenie tego wyrazu ieſt trudne; ale nazywam oſwobodzeniem *Europy*, wydarcie iey z jarzma tyranii, bezbożności i ſzaleńſtwa, które ią pochłonąć zamyśla. Czyli pod teraźnieyszym ciężarem, czyli na przyszle które iey grożą, ięczeć będzie bezprawia, źrzodło iey nieszczęść i niespokoyności, ieſt zawsze iednakowo w ſile i w exyſtencyi *Francuzkiego* Rządu, którego zasady są prawdziwey wolności przeciwne.— Po krotkim wyſtawieniu poprzedzaiącego i teraźnieyszego Mocarſtw *Europeyſkich* a mianowicie *Roſſyi* poſtępowania, P. *Pitt* kończy ſwoią mowę na przełożeniu, iż *Paweł I.* od wſtąpienia na Tron, nieprzeſtawał okazywać ſwoiego przywiązania do W. *Brytanniy*, utrzymywać ſprawę Religiy przeciwko *Francyi*, i idąc wſkazaną ſobie drogą do zniszczenia tey potęgi iako naturalney ſwoiey nieprzyiaciołki. Nie mowiłem ia nigdy, iż zamiarem tey woyny ieſt zniſzczenie Rzpltey *Francuzkiey*. Jakkolwiek bądź ſądzę o rządzie Republikanckim, wiele na tym zależy uważać, iaki narod ten kształt rządu do ſiebie wprowadza, i że może przyiść ta epoka w którey niebespieczno będzie zoſtawać z nim w ſomſiedztwie. Poki więc duch *Francyi* taki iakim ieſt teraz, utrzymywać ſię będzie, poki będzie despotycznym, chciwym zemſty, niepohamowanym w ſwoich zamiarach, póty dla *Anglij* i *Europy* żadnego nie ma bespieczeńſtwa. Tym czasem ia iedynie tylko tego bespieczeńſtwa ſzukam wraz z nieiaką małą indemnizacyą, co było zawsze ſprawiedliwym celem woyny, a ten ſkoro dopiętym zoſtanie, możemy o pokoiu pomyśleć. Nie można tego zataić, iż Mocarſtwa rownie iak poiedynczy ludzie podlegaią odmianie, i że naſi przymierzeńcy mogą znowu od nas odpaść, lecz nie mogę temu wierzyć aby dwa wielkie mocarſtwa porzuciły ſprawę, dla którey iuż tyle ofiar uczyniły, a która dla całego świata nieſkończoney ieſt wagi.

P. *Tierney* wyrazil, iż nigdy dokładnieyszey nieodebrał odpowiedzi względem znaczenia iakie miniſtrowie J. K. Mci nadaią oswobodzeniu Europy. Po 7. leciech woyny ſprawa o którą idzie zamienia ſię w metafizyczną, to ieſt: iż z opinią *Francuzką* trzeba prowadzić woynę; zdaniem ich ſtronnicy dawnego i nowego rzeczy porządku ſtoią przed ſobą, a walka nie ſkończy ſię aż upadkiem Rzeczypospolitey *Francuzkiey*.— P. *Tierney* odkrywa ſwoy ſposob myślenia względem rewolucyi *Francuzkiey*, użala ſię nad wielu wyſtępkami, które zrodziła, i wątpi ażeby Rzplta *Francuzka* iaka dziś ieſt, mogła ſię wraz z wolnością utrzymać. Dodaie, iż nayniebespiecznieysi nieprzyiaciele *Francyi* ſą iey zepsuci obywatele. Trzeba ią ſamey ſobie zoſtawić. Mieszkańce *Francyi* tak iak mieszkańce naszego kraiu maią prawo obrania sobie Rządu, i ieſtem pewny, iż Narod *Angielſki* nie podnieſie nigdy krucyaty przeciwko wolności innych Narodow. Teraz to traktować należy, gdy iey armie ſą oſłabione, dochody wyczerpane, odwaga potłumiona. Szanowny członek mniemał, iż w granicach iednego kraiu uważałem bespieczeńſtwo innych kraiow; niepowiedziałem tego, lecz rozumiem, iż Europa ścieśniwszy granice *Francyi* i przedſięwziąwszy niektòre oſtrożności polityczne, niemiałaby ſię iuż niczego od iey ſiły obawiać.

P. *Pitt*: Szanowny Członek wmawia we mnię zamiar przywrocenia Monarchij we *Francyi*. Powiedziałem tylko, iż teraźnieysza *Francya* ogołocona z ſprawiedliwości i rzetelności, nie dawała dla pokoiu żadnego gruntownego zabespieczenia. Nie prowadziemy także woyny z opiniami gabinetowemi ani ſzkolnemi, lecz z opiniami zbroynemi; ten ieſt ſzczegulny ſpoſob walczenia z niemi, i poki tylko widzieć będę, iż te opinie wpośrzod ruin Ołtarzow i Tronow, gwałtem ſwoie bezbożne rozpościeraią nowości, zawsze przeciw nim będę powſtawał, i nie dam im odpoczynku, poki ſię ſpokoynie w ſwoich niezachowaią granicach. Powtarzam, iż nadewſzyſtko zasady *Francuzkie* obalić zamyślam; te wymagaią od nas tych ſamych uſiłowań, iakie wſławiły naszych przodkow przeciwko *Ludwikowi XIV*. zamyślaiącemu o powszechney Monarchij; ale nigdy nie miałem tey myśli, ażeby zburzenie Rzpltey *Francuzkiey* miało być nieuchronnym warunkiem dla traktowania z *Francyą*; gdyby mogła wynaleść ſyſtema republikanckie nie mieszaiące ſpokoyności ſąſiedzkich krajow, iabym mieszać iey ſpokoyności niechciał.

P. *Windham* wyrazil, iż gdyby *Francya* nawet do dawnych ſwoich granic przywroconą zoſtała, nienależy zapominać, co mogą 34. milliony ludzi do woyny przyzwyczaionych. Niektore osoby maią w zwyczaiu nazywać dawny Rząd *Francuzki* despotyzmem; zaiſte nie może być porownany z Rządem W. *Brytanij*, iedynym w ſwoim rodzaiu, i ze wſzyſtkich naylepszym, ale w porownaniu z innemi *Europeyſkiemi* Rządami, naprzykład z *Tureckim*, Monarchia *Francuzka* godna ieſt pożałowania. Smiem powiedzieć, iż nie ma dla nas bespieczeńſtwa iak tylko w przywroceniu Monarchij *Francuzkiey*, ktora przytym na długi czas przez ſłabość ſwoią znaydować ſię będzie Monarchom ſąſiedzkim podległą, a nam ſzkodzić niezdolną.

P. *Tierney*.— Odważna ſzczerość ſzanownego miniſtra woyny, zaſługuie na wdzięczność; żąda on przywrocenia we *Francyi* Monarchii, nie takiey iak nasza, ale dawney monarchii *Francuzkiey*. Byłbym teraz ciekawy wiedzieć iak miniſtrowie tłomaczyli ſwoią ſzczerość przy negocyowaniu w *Lille*, i gdy Lord *Malmesbury* traktował o pokoy przed zwycięztwami Lordow *St. Vincent* i *Nelſon*; nim ſzczątki marynarki *Francuzkiey* były iak zapewniaią, oblężone w *Tulonie*.

P. *Pitt* Co do negocyacyow w *Lille* zawsze czułem niebespieczeńſtwo tego ſposobu, ale naglony trudnemi okolicznościami i przez powszechną opinią, która podawała koley lub ſłabego popierania woyny, lub przekładania warunkow pokoiu; ten drugi ſposob muſieli obrać Miniſtrowie J. K. Mci, procz tego niemiałem w tenczas ſposobow wyrachowania zrzodeł tego kraiu, i można sobie przypomnieć, iż ſtan *Francyi* znaydował ſię iuż w pierwiaſtkach odmian dążących do umiarkowania. Spodziewaliśmy ſię podowczas odmiany w charakterze Dyrektorow, która nieſzczęściem nie przyszła do ſkutku. Byłem ſzczery, i nic nieopuściłem dla uſkutecznienia negocyacyow w *Lille*, lecz przyznam ſię, iż ich zerwanie ieſt iednym z tych zdarzeń za które dziś ſkładam opatrzności dzięki.— Poselſtwo J. K. Mci przeszło większością kresek.

Po czym P. *Pitt* podał rachunek ſkarbowych wydatkow i przychodow na rok teraźnieyszy. Summę wydatkow

położył 30,948.351. funtow. Do ktorych ieszcze dodał summę kredytową z roku 1799. 3,000,000. funtow. Summę zaś przychodow położył 31.000.000. funtow. Assygnacye Kamery na zrobienie kredytu 3,000,000. funtow. Nowe Taxy na zapłacenie prowizyow od nowey pożyczki 316,000. funtow.

Podług dzisieyszey Gazety Dworskiey, P. *Francis Drake* przeznaczony iest za Posła nadzwyczaynego do Elektora *Palatynatu*, i za Ministra na Seym Rzeszy w *Ratyzbonie*— Rząd nasz wszystkich hce teraz przyłozyć staran do dzwignienia Domu *Oranij*. Jak nayspiesznieysze środki użyte zostaną do wsadzenia na okręty woyska wraz z artylleryą Podług pism tuteyszych, sam Xiąże *Oranij* ma być na czele tey wyprawy. Król w czasie rewij odprawioney nad korpusem ochotnikow *Londyńskich*, rzekł do Xiążęcia: *Spodziewam się, iż wkrotce sam Xiąże podobnego gdzie indziey widowiska używać będziesz.*

Z *Brest* przy końcu przyszłego miesiąca wypłynęły ieszcze dwa okręty liniowe, za któremi trzy inne wyszły, a z któremi Eskadra *Ferrolska* połączyć się miała. Niektorzy twierdzą iż do *Irlandyi* iest przeznaczona. Do naszych głownieyszych portow depesze wczoray wysłane zostały. Mowią iż dla uzbraianey teraz taiemney wyprawy na ląd stały, *ambargo* na okręty włozone będzie.

Ukazanie się Flotty *Francuzkiey* nad uyściem rzeki *Tagu* sprawiło wielką trwogę w *Lizbonie*. Tak mało byli tam wszyscy przygotowani przeciw nieprzyiacielowi, iż *Francuzi* z wielką łatwością mogli zaiąć *Lizbonę*. Mogli także z rownąz łatwością zaiąć 5. okrętow liniowych *Francuzkich* ktore *Nelson* pod *Abukir* zdobył, gdyż na każdym z nich było tylko po 50. ludzi bez ammunicyi. W *Lizbonie* sądzono, iż Flotta *Francuzka* miała troiaki zamiar: 1.) *Maltę* oswobodzić. 2.) *Minorkę* odzyskać. 3.) W *Palermie* woysko wysadzić i *Sycylią* w ktorey wielu taiemnych przyiacioł *Francuzkich* znayduie się, zdobyć.

Sekretarz kompanii *Wschodnio-Indyiskiey* wysłany ztąd został z ważnemi depeszami do *Indyow-Wschodnich*, dokąd także więcey ieszcze okrętow woienych udać się ma. — Admirał *Gardner* z 16 okrętami liniowemi wypłynął od *Irlandyi* i ma iść na morze śrzodziemne. Tym sposobem Lord *St Vincent*, będzie mieć teraz 51. okrętow woiennych pod swoią konmendą. Procz tego uzbraiaią ieszcze sześć innych okrętow na morze śrzodziemne.

z Paryża dnia 11. *Czerwca.*

Na dniu 8. t. m. Obywatel *Sieyes* w zwykłey uroczystości został installowany Dyrektorem. Gdy iechał w karecie Narodowey z Ministrem wewnętrznym wśrzod wielkiego nacisku ludu do pałacu Dyrektoryatu, został przy paradzie Gwardyi z woienną muzyką przyięty, i 12. wystrzałami armat przywitany. Lud przyiął go z powszechnemi oklaskami. Wprowadzony nakoniec do sali Dyrektoryatu, odebrał od nowych kollegow swoich braterskie pocałowanie, a potym miał do nich mowę następuiącą: „Kiedy Oyczyzna przywołuie dzieci swoie do słu„żenia jey w trudnych okolicznościach, iey wezwa„nie w oczach każdego dobrego Obywatela bierze cechę „rozkazu. Na ów czas ten nawet (który naylepiey zna „cenę spokoynego życia i który w innym czasie dał za„wsze poznać przywiązanie swoie do samotności i nay„słodszych nawyknień do skromnego życia) zawiesza „wszelkie swoie układy szczęścia domowego, a posłuszny „głosowi ściśłey powinności, udaie się bez zwłoki na to „mieysce (iakiekolwiek bądź) do ktòrego publiczne zau„fanie go powołuie. Wiechawszy do *Francyi*, i stanąwszy na drogiey ziemi oyczyzny moiey, czułem podwo„ione bicia serca, a oczy moie nayslodszemi łzami zala„ne zostały. O wspòł-ziomkowie moi! nie znacie iesz„cze nayżywszych uczuciow iakiemi *Francuz* może być „przeięty, ieżeli się wam niezdarzyło po długiey niebytno„ści w kraiu, nazad do Oyczyzny powracać. Myśli moie „iak-kolwiek zupełnie dobru Oyczyzny poświęcone, nie „mogły ieszcze nic stanowiącego oznaczyć, gdyż okolicz„ności wewnętrzne Rzpltey nie są mi wiadome. Zewnę„trzne nie były nam zawsze przychylne. Lecz nadzie„ia niemoże bydź wygnaną z serca republikanckiego, zwła„szcza kiedy sobie powiedzieć może: Dobrzy *Francuzi* „zawsze składaią większość Narodu. Reprezentacya Na„rodowa okazuie się być godną wielkiego i szlachetne„go Ludu, który jey naypierwszą i nayważnieyszą moc po„wierzył. Władza wykonawcza nie może iak tylko „wszelkiey przyłożyć usilności do naydokładnieyszego wy„konania środkow, iakie iey prawo przepisuie, skoro „starownie czuwa nad wszystkiemi częściami służby pu„bliczney i one ożywia. Armie *Francuzkie* nic nie utra„ciły z okazałey swoiey dzielności, czekaią one tylko nie„cierpliwie na moment odzyskania znowu zwycięzkiego „położenia swego. Czyż nakoniec przezorność doświad„czenia, dobra chęć, energia, rzetelność republikancka, „i wszystkie cnoty dobrego Obywatela nie są zdolne od„powiedzieć wezwaniu oyczyzny? Nadzieie na podobnych „wsparte zasadach, nie tak łatwo zniczczone być mo„gą. Zaięty tak pocieszaiącemi uwagami, przychodzę „wśrzod was Obywatele Dyrektorowie posłuszny woli „Ludu, ktory mię do prac waszych przyłącza. Raczcie „przyiąć przysięgę moią.“ *Przysięgam nienawiść władzy dawney i anarchij tudzież posłuszeństwo i wierność dla Rzpltey i Konstytucyi Roku 3go.*

Obywatel *Merlin* iako Prezydent Dyrektoryatu odpowiedział w mowie następuiącey: „*Obywatelu Kollego.* Głos przyiacioł Rzpltey i Konstytucyi przeznaczył Ci oddawna mieysce w Dyrektoryacie. Wola twoia była ażeby nowe zasługi twoie mogły ieszcze tym bardziey pomnożyć ten żywy wyraż życzeń przyiacioł Rzpltey, ktory tym samym usprawiedliwiasz, kiedy w ostatnich pracach twoich ofiaruiesz Rzpltey coraz większe powody zaufania. Takim to sposobem w wolnym Narodzie talenta publiczną zyskuią pochwałę, i naodwrot też same talenta okazuią, iż do Oyczyzny należą. Zaymuiesz mieysce pomiędzy nami Obywatelu Kollego wśrzod przykrych i trudnych okoliczności. Jest to tym większy powod dla Dyrektoryatu do cieszenia się z przystąpienia twoiego. Zna dobrze ile światła i mocy przybędzie mu od Ciebie, wie dowodnie czego spodziewać się może po dawnym wspòł-kolledze trudow, którego spokoyny rozsądek tak często ratował wśrzod burzow rewolucyinych, a którego wzrok głęboki przewiduie, iż za pomocą zgody i dobrych śrzodkow, chwila niebespieczeństwa staie się chwilą dobrego powodzenia i sławy. Takie to uczucia powodowały wyborem Ciała Prawodawczego, a któryż iest Obywatel, ktòryby tych uczuciow nie dzielił? Dyrektoryat musi nadewszystko cieszyć się z tego wypadku, ktory tak szczęśliwie zastępuie poniesioną stratę (*wyiście Rewbella*) a ktory zarącza Rzpltey, iż jego przeznaczeniem iest zawodzić zbrodnicze nadzieie, które przynosić może niechętnym coroczne odnawianie naypierwszych osòb rządowych. Te są życzenia Obywatelu Kollego ktore z nami dzielisz, a do których dopełnienia nie na prozno (iak wszystko nam zaręcza) połączemy się. Racz przyiąć pocałowanie braterskie nowych swoich kollegow. Niech to będzie dowodem uczuciow, ktore nas stale od roku 1789. iednoczyły, i zadatkiem tych ktore nas ciągle w celu utrzymania dobra Rzpltey i Ludu *Francuzkiego* iednoczyć będą.“ — Po tey mowie wystrzał 12. armat ogłosił installacyą nowego Dyrektora.

Rappo t Generała Massen y do Dyrektoryatu Wykonawczego z kwatery głowney w Zurych d. 16. *Prairial* (4. Czerwca) Ob. Dyrek: Nieprzyiaciel uderzył wczoray w znaczney sile na prawe moie skrzydło to poruszenie kazało mi się spodziewać nazaiutrz powszechnego z iego strony attaku, uczyniłem zatym do iego przyięcia wszelkie przygotowania. Jakoz uderzył dzisiay nieprzyiaciel rowno ze dniem na całą naszą linią; po kilku godzinach bitwy, obrocił głownieysze swoie siły na prawe moie skrzydło zostaiące pod dowodztwem G. *Soult*, gdzie właśnie byłem przytomny. Nieprzyiaciel chciał zdobyć wszystkie stanowiska zasłaniaiące miasto *Zurych*; wymierzył swoy attak z naywiększą zapalczywością przeciw wsiom *Vittikon*, *Zolikon*, i *Riespach*; zdobył ie i utracił, po kilka razy przymuszony cofać się, za pomocą naszych bagnetow. Mimo tego iednak nieprzyiaciel rozpoczął swoie attaki z pomnazaiącą się coraz odwagą, kazałem więc z moiey strony wystąpić całey linii i uderzyć nań we wszystkich punktach. Działo się to około godziny 5tey wieczorney: nieprzyiaciel wytrzymał uporczywie nasz zapęd, i dopiero na godzinę przed zachodem słońca ustąpił nam placu bitwy, i zostawił w naszey mocy wszystkie stanowiska. Zabraliśmy mu około 500. niewolnikow; liczba iego zabitych i rannych nader iest znaczna. Łatwo temu dacie wiarę Ob. Dyrek: zważaiąc na to, iak długo trwała bitwa, i z iaką zapalczywością nieprzyiaciel wystawił się na nasz ogien. My żałować powinniśmy straty naszey w liczbie 500. ludzi tak zabitych iako i rannych lub w niewolą zabranych. Nie mogę przyzwoitych znaleść pochwał dla G. *Soult*, który w tych akcyach nayrostropnieysze poczynił rozrządzenia; zachował zimną krew i rzadką pokazał odwagę. Wszystkie woyska wykonały swoie powinności, a szczegulniey wyższi officerowie, którzy z naywiększą gorliwością i poświęceniem się dla oyczyzny, prowadzili naszych żołnierzy przeciw nieprzyiacielowi.

Generał dywizyi *Cherin* szef sztabu generalnego, iest niebespiecznie ranny od kuli karabinowey. Waleczność tego szanownego woiownika dawno iest znana. Ubolewam z całym woyskiem nad tym przypadkiem, który ogałaca nas z pomocy tego Generała. Oby ta rana nie skrociła na zawsze dni iego! Generał Adjutant *Debilly* iest także ranny; udał się on podług waszych rozkazow do armii dniem przed rzeczoną bitwą. Zacząwszy od dziesiątego przeszłego miesiąca nie było dnia, w którymby nasza armia niestaczała bitew bądź większych bądź mnieyszych z nieprzyiacielem. (podpisano) MASSENA.

P. S. Doniosłem wam wczorayszym moim pismem, iż Generał *Lecourbe* zabrał nieprzyiacielowi 1500. jeńcow. Odbieram w tym momencie od tegoz Generała List, w którym mi donosi, iż liczba jeńcow wynosi 2000. Zaymuie on zawsze stanowiska w *Waren* i *Goscheren*.

Armia Włoska. — *Moreau Generał kommenderuiący Armią Włoską do Generała dywizyinego* Müller *Kommendanta 17tey dywizyi w Grenoble.— w Coni 5. Prairial* (24. *Maja*). „Potrafiłem oswobodzić Armią *Neapolitańską*. Aż do dnia 17. przymuszałem nieprzyiaciela do ściągania sił swoich przeciwko mnie, iest to dobra operacya, poniewaz Armia *Neapolitańska* z czerdziestu tysięcy ludzi złożona, będzie miała czas zebrać się i pokonać nieprzyiaciela.

List z *Florencyi* pod dniem 28 Maja donosi co następuie. „Od dnia 23 t. m. znayduie się tu Generał *Macdonald*. Przyieliśmy go z radością, Armia iego iutro w dalszą ruszy drogę i przeydzie *Appeniny*. Tu zostanie tylko iedna dywizya pod rozkazami Generała *Rusca*. Kiedy przydano do tego dywizyą Generała *Victor* niedaleko *Gunu* stoiącą, na ów czas oczewiście widziemy, iż Generał *Macdonald* ma armią od 40 tysięcy ludzi. Możemy przeto naylepsze mieć nadzieie tym bardziey że od strony morza zasłonieni będziemy flottą *Tulońską*. — List z *Nicyi* pod dniem 18 Maja donosi. „Generał *Moreau* oddzielił od armiy swoiey iedną dywizyą Geneła *Victor* do 7 tysięcy ludzi mocną, dla połączenia się z armią *Neapolitańską*, ktòra teraz przez *Florencyą* iest w marszu. Dziś dywizya Generała *Victor* wymaszerowała. Z *Tulonu* oczekuiemy na posiłki od 6 tysięcy ludzi.

Dwadzieścia dwa tysiące świeżego woyska ciągnie na pomoc z wewnątrz *Francyi* do *Włoch*. — Na dniu 8 odprawiła się uroczystość żałobna na pamiątkę przypadku pod *Rastad*. *Sieyes* był przytomny tey uroczystości. — Góra *Albis* na którey Generał *Massena* obrał sobie położenie, początek swoy bierze przy granicy territorium *Zurich* i rozciąga się aż do wsi *Albis red n*.

List iednego offiicera od armii *Włoskiey* pod 31 Maja donosi nam, iż Generał *Moreau* przymuszony dla większey nieprzyiacioł liczby do cofnienia się ku *Coni*, przedsiewziął połączyć się z armią *Neapolitańską*, ażeby odtąd nie składać iak tylko iedną armią zdolną oprzeć się armii nieprzyiacielskiey. Tym sposobem opoźnienie posiłkow przymusiło Generała *Moreau* do opuszczenia zamiaru attakowania woysk *Austryacko-Rossyiskich* w *Piemoncie*, tym czasem gdy Generał *Macdonald* byłby na nie z strony *Parmy* uderzył. Postępek Generała *Moreau* czyni nam wielkie nadzieie; Polegamy na waleczności naszego woyska, i na talentach Generała kommenderuiącego.

W liście z *Coni* pod d. 27. Maja wyrazono iest. Armia *Francuzka* zebrała się w naszych okolicach. Twierdza i miasto *Mondovi* i *Carmagnola* zostały odebrane insurgentom, którzy także mieli być wspartemi z *Ceva*. Na pierwsze dwa miasta nałozono 110. tysięcy frankow. Zaięcie przez nieprzyiacioł tych dwoch mieysc, byłoby dla nas nader szkodliwym z przyczyny, iż się znayduią przy wstępie ciasnych drog, któremi możemy się w przypadku cofać ku *Genui* i *Nicei*.— Inny list od armii donosi o zajęciu *Turynu* przez *Austryakow*. G. *Doyen*, który dowodził w *Suzie*, cofnął się ku gorze *Cenis*, dla zapewnienia tego ważnego kraiu.

Liczba woysk zasłaniaiących *Genuę*, wynosi do 12. tysięcy ludu tak *Francuzow* iako i *Liguryiczykow*.— G. *Rouget* uwiadomił Administracyą Centralną w *Nicei* pod datą 29. iż miasto *Oneille* i cała niższa strona tego kraiu została na nowo przez *Francuzow* zaięta. Insurgenci cofneli się ku *Diamo*.— Listy z *Grenoble* wyrażaią, iż blisko tego miasta załozono obòz z 3. tysięcy ludzi, oraz szkołę artylleryi.

W tym momencie dowiaduiemy się, iż nasza flotta, wyszła z *Tulonu*, pomyślny wiatr zaprowadził ią do *Liworno*, gdzie wysadziła 16 tysięcy ludzi, którzy przyłączeni do armi Generała *Moreau* wezmą armią *Rossyisko-Austryacką*, między dwa ognie. Ta wiadomość potrzebuie potwierdzenia.

Minister woienny dnia 4. t. m. przesłał Generałom i officerom kommenderuiącym w fortecach list okolny w którym zaleca im, ażeby się gotowali do nayuporczywszey obrony w przypadku gdyby los woyny miał nieprzyiaciela pod ich mury sprowadzić. Nasze woienne prawa, wyraża Minister, chcą ażeby wytrzymać szturm w samym śrzodku twierdzy, nimby o kapitulowaniu pomyślić miano. Hańba i kara wystawiona będzie każdemu, ktobykolwiek zamyślał zgwałcić te urządzenia stosownie do geniuszu Narodowego i do Prawa 26 Lipca 1792.

Dwanaście tysięcy ludzi, ktore się odłączyły od Armij *Helweckiey* dla wzmocnienia Armij *Włoskiey* odebrały rozkaz przeciwny; — Sześć tysięcy ludzi ze śrzodka kraiu znayduią się w drodze ku *Szwaycaryi*.

W wyroku Dyrektoryatu Wyk: pod dniem 9. t. m. wyrażono iest: „W iak naykrotszym czasie podane będzie Dyrektoryatowi wyszczegulnienie Departamentow, w ktòrych wyiazd konskrypcyinych iest opóźniony. Natychmiast po ułożeniu tey Tabelli, przesłany będzie Dyrektoryatowi Rapport względem przyczyn niedopełnienia Prawa, a mianowicie niedbalstwa w tey mierze popełnionego bądź przez Członkow Administracyow Departamentowych, bądź przez Kommissarzow Dyrektoryatu przy nich będących, bądź przez Generałow kommenderuiących Dywizyami w tychze Departamentach.

W iednym z naszych Dziennikow woła *Mercier*: „Nie wiem iakim omamieniem położyłem zaufanie moje w tobie Urzędniku Purpurą okryty, nosisz ubior całey godności Narodowey, a pod jey płaszczem ukrywasz nayhaniebnieysze kradzieże. Złupiłeś chleb żołnierzy i żywność szpitalow, a wśrzod tryumfow zabiłeś zwycięstwo. Utuczony potrzebami i klęską oyczyzny, śmiesz się z piętna niesławy na twoim czele wyrytego.— Instytutowi Narodowemu na potrzeby jego dano w tym roku 414. tysięcy frankow. Nie żądał iednak od Ministra wewnętrznego iak tylko 272. tysiące frankow na rok przyszły, z powodow wyrażonych iak następuie: „Instytut Narodowy przekonany o ważności i pożytku podrozow przedsiebranych dla wzrostu nauk i kunsztow, osądził iz dla ich utrzymania i sławy, ważnieyszą i pożytecznieyszą rzeczą będzie, odeprzeć nazad do swoich granic *Turkow* i *Moskalow*, tych to nieubłaganych nieprzyiacioł filozofij, kunsztow, nauk, ròwnie iak każdey wolney i wysokiey myśli.“ — *Norry* Architekt od nieiakiego czasu z *Egiptu* tu

przybyły, opowiada Anekdotę naſtępuiącą o Generale *Buonaparte*. Wodz ten dowiedziawszy ſię o nieszczęśliwey bitwie pod *Abukir*, zawołał: *Muſiemy więc teraz tym większych dokazywać rzeczy*.

Buonaparte przymuszony uſtąpić przed nieprzewidzianym oporem powrocił pod mury *Akry* w momencie gdy Baszowie *Jerozolimy* i *Damaſzku* winszowali ſobie drobnych korzyś i; Napadłſzy na nich oraz na woyſka *Angielſkie*, zrąbał ie w ſztuki, i wiechał do miaſta iako zwyciężca.

Generał *Joubert* znayduie ſię od kilku dni w *Paryżu*. Jeſt nadzieia, iż wkrotce do zdrowia powroci.— D. 4. t. m. korsarz z *Bordeau* przyprowadził do tego Portu ſtatek od 1200. beczek pod neutralną banderą z *Indyow* przez kantor *Angielſki* wyprawiony. Cały iego ekwipaz był *Angielſkii* należący do kompanij *Angielſkiey*. Ta zdobycz 5 milionow ieſt ſzacowana.—Donoszą z *Genui* pod 21 Maja iż dowoz żywności ieſt tam nader rzadki.— Spodziewamy ſię, iż nasza flotta, ktora d. 23 wyszła z *Tulonu*, oddali okręty nieprzyiacielſkie przeszkadzaiące ſtatkom *Greckim* dowozu zboża do *Liguryiſkich* portow.

Teraznieysze ſpory partyow ſkończą ſię ſpokoynie, gdyż te poſtanowiły intereſſa ſwoie poświęcić dobru Rzpltey. Członki Ciała Prawodawczego korzyſtaią z każdego błędu Dyrektorow, Miniſtrow i Kommiſſarzow, dla zepsucia im kredytu w opinij publiczney i odięciaim przemagaiącey dotąd ich władzy. Kommiſſya ſkarbowa przyczynę deficit przypisuie złey adminiſtracyi miniſtrow. Tym czaſem lubo *Rewbel* nie zawsze z kollegami ſwemi dyrektorami żył w dobrym porozumieniu, i lubo ci chętnie może widzieli, iż był przymuszonym uſtąpić z Dyrektoryatu, wszelako zaſłaniaią go ſwoią opieką. Wszyſtkie dzienniki, ktore pracuią dla Dyrektoryatu (a ktore za to maią od niego wsparcie, gdyż rząd bierze dla ſiebie znaczną liczbę exemplarzow) uſiluią bronić *Rewbela*, miniſtrow i cały Dyrektoryat.

Na ſeſſyi Rady 500 d. 7. *Garreau*, rzekł, iż nie ma pomiędzy nami nikogo ktoby w teraźnieyszych niebeſpieczeńſtwach nie uznał potrzeby użycia wszyſtkich ſposobow ſiły, zapału i odwagi iaką lud *Francuzki* okazać może; lecz nie ma także nikogo, ktoby nie był przekonany, iż wſzyſtkie dziś przedſiebrane śrzodki byłyby nie tylko proźne lecz niebespieczne, gdyby Ciało Prawodawcze z iedney a Dyrektoryat z drugiey ſtrony, nie ſtarali ſię natchnąć duch publiczny calą iego dzielnością. Uczyniliście iuż wielki krok ku temu upragnionemu celowi przez wasz adreſs do *Francuzkiego* ludu, ale trzeba ieszcze dowieść temu dobremu, ufnemu, wspaniałemu, lecz częſto zwiedzionemu Ludowi, iż pracuiecie nad umnieyszeniem iego nieszczęść, przywracaiąc porządek i oszczędność w dochodach, obiawiaiąc zdzierſtwa, zapobiegaiąc przekupſtwu i arbitralności, zaręczaiąc wolność zdań i osob; a na ten czas zapewniony, iż Reprezentanci dla iego dobra pracuią. Lud ten użyie na obronę ſwoiey konſtytucyi i ſwoiey chwały tego ſamego zapału, iakiego użył do nabycia wolności. Z tego powodu domaga ſię 1.) Utworzenia Kommiſſyi z 5 Członkow obowiązanych podać proiekt Prawa zapewniaiącego wolne używanie Praw każdemu. 2.) Uformowania inney Kommiſſyi rownież z 5 Członkow, ktoraby ułożyła dopełnienie Prawodaſtwa ſtosownego do oſobiſtey wolności.— 3.) Iz naradzanie ſię względem wolności druku będzie rozpoczęte dnia 2. Dekady.— 4.) Ażeby dopełniono Kommiſſyą maiącą podać Rapport względem odpowiedzialności Miniſtrow, i żeby iak nayprędzey złożyła tę pracę.— 5.) Iżby Kommiſſya Dozorcza Rachunkowa, i Skarbowa, podały Rapport względem podania rachunkow od kommiſſarzow. — Rada przyieła te wſzyſtkie propozycye.

Dnia 13. *Czerwca.*

Armia Dunaju.—*Maſſena Generał kommenderuiący do Dyrektoryatu Wyk: Rzpltey Francuzkiey, w Głowney Kwaterze w Zurich dnia* 16. *Prairial* (4. *Czerwca*) *roku* 7*go.*

Obywatele Dyrektorowie. Nieprzyiaciel wydał mi tego poranku nową bitwę, odebrawſzy poſiłki, ponieważ nam wyſtawił nowe i znacznieysze od wczorayszych ſiły. Udał ſię potym z byſtrością na wſzyſtkie ſtanowiſka w całey rozciągłości linij. Srzodek jego wzmocniony był 50. armatami, lecz wszędzie męznie zoſtał przyięty. Kazałem go attakować, czynił mężny odpor, ale jego uſiłowania były daremne, ponieważ muſiał uſtąpić męſtwu i śmiałości naszych żołnierzy. Nigdy bitwa nie była krwawſzą; pole bitwy okryte było trupami. Walczono ieszcze z rowną zapalczywością gdy iuż noc naſtąpiła. Zabraliśmy nieprzyiacielowi 1200. jeńcow, pomiędzy ktoremi wielu officerow z pośrzod ich ſtrzelcow. Strata jego w zabitych lub rannych ma dochodzić do trzech tyſięcy ludzi; Nasza ze wszyſtkim wynosi do 500. ludzi. Generał *Humbert* odebrał lekki poſtrzał.—Zeznanie jeńcow i niektorych zbiegow zgodne ieſt, iż Arcy-Xiąże *Karol* oſobiście w tey bitwie dowodził, iż Generał *Hotze* Szwaycar zoſtał niebespiecznie rannym, i że inny Generał ktorego niewiemy nazwiſka, zoſtał zabity na prawym ſkrzydle, gdzie nieprzyiaciel zgromadził ſwoie ſiły i gdziem ja oſobiście dowodził. Wſzyſtkie nasze woyſka dokazywały cudow odwagi i pogardy śmierci; brały w tey mierze przykład od Generałow i Officerow wſzelkiego ſtopnia. Przedſiewziąłem zaiąć ſtanowiſko na pasmie gor *Albis*, przytykaiąc do *Renu* lewym, a do jeziora *Zug* prawym ſkrzydłem, ſam uznałem, iż ſtanowiſko w *Limmat* było za ſłabe.—*Pozdrowienie i uſzanowanie*. (podp:) Massena.

P. S. W tym momencie dowiaduię ſię, iż Generał *Oudinot* kommendant 3ciey dywizyi zoſtał od kuli rannym.— W Liście pod dniem 6. Generał *Maſſena* donosi, iż zaiął ſtanowiſka na gorach *Abbis*. Ten obrot zaczęty był o świcie dnia i trwał aż do 4. godziny wieczorem w obecności nieprzyiaciela. W bitwie dnia 16. (4.) nieprzyiaciel miał iednego Generała zabitego, a trzech Generałow rannych. (*Redaktor.*)

z Breſt dnia 28. *Maja.*

Przynaglaią tu z żywoscią uzbroienie 5ciu okrętow liniowych, oraz kilku fregat i korwet, Już 3 okręty 1. fregata i dwie korwety znayduią ſię na ſtanowiſku. Okręt *Eol* ieſt w Porcie, i ma być na nowo przerobiony. Okręt *Nierozdzielny* ieſt także na dokończeniu, i może za mieſiąc wypłynąć.

Konwoy od 50. żaglow z drzewem do budowy. z żywnościami i ammunicyą okrętową płynący z *Bordeau*, przybył tu ſzczęśliwie tego poranku.

z Kartageny dnia 25. *Maja.*

Zatrudniaią ſię tu iak nayspieszniey naprawą naszey flotty z *Kadyx* przybyłey, ktora ucierpiała od wielkiey burzy morſkiey. Nie lękamy ſię przybycia *Anglikow*, bo i ci rownie także ſzkodę od burzy ponieśli. Procz tego muszą dawać uwagę na flottę *Tulońſką*.

z Augsburga dnia 8. *Czerwca.*

Pokazanie ſię armii *Macdonalda* za *Alpami Toſkańſkiemi* ſprawiło mocne wrażenie na *Modeńczykach*, *Bonończykach*, i aż do *Parmy*. Przednia ſtraż pod dowodztwem Generała *Merlin* odparłszy *Auſtryakow* z *Pontremoli* zdawała ſię kierować ku *Parmie* dokąd ſię ſchronili Biſkup i znacznieysi mieszkańcy *Toſkanii*.

z Szwabij dnia 9. *Czerwca.*

Głowna kwatera Armii *Francuzkiey* w *Szwaycaryi* założona ieſt w *Arau*; znayduie ſię tam także wielka liczba Republikanow *Batawſkich*, ktorzy ze wszyſtkich ſtron uciekaią; Generał *Lecourbe* opuścił kanton *Zug* i złączył ſię z *Maſſeną*. Korpus złożony z 4 tyſięcy ludzi pod kommendą Generała *Ferino*, udał ſię z *Bazylei* do *Lörach i Brysach*, ażeby utrzymywać wniespokoyności *Auſtryakow* od tey ſtrony. Bywszy Landwoyt *Berneńſki Steiger* ma zgromadzać Deputowanych z kantonow opuſzczonych od *Francuzow*, dla przywrocenia dawney konſtytucyi *Szwaycarſkiey*.

z Stutgardu dnia 10. *Czerwca.*

Liſty prywatne pod dniem 5. t. m. z głowney kwatery, donoszą o niektorych ſzczegułach attaku generalnego, ktory był przypuszczony na dniu 4. Akcya zaczeła ſię o godzinie 6. z rana, a nie ſkończyła ſię aż o 7. w wieczor. *Auſtryacy* zaieli niektore wzgorki oszańcowane, ktore były w ręku *Francuzkich*. i ſpodziewali ſię zabrać inne naſtępnie, tak dalece, iż nie wątpiono, że za kilka dni *Zurych* będzie w ręku *Auſtryakow*, ktorzy ſię zbliżyli na wyſtrzał armaty od tego miaſta. Arcy-Xiąże *Karol*, ktory dowodził na wszyſtkich punktach tego attaku, znaydował ſię iuż na koniu o 2giey godzinie z rana. G. Artylleryi Baron *Wallis*, G. *Hotze*, i G. *Hiller* byli ranni w tey akcyi; dwoch Generał Adjutantow *Francuzkich* zabrano w niewolą, iako też wielu officerow i żołnierzy. W tym ſamym czaſie potykano ſię w Kantonie *Schwitz* i w *Silthal*, gdzie *Auſtryacy* posuneli ſię iuż ku jeziorowi *Zurych*. W tym to mieyscu potykał ſię korpus emigrantow *Szwaycarſkich*, ktory z tey okazyi wiele ucierpiał.

Te ſzczeguły chociaż nie urzędowe, zdaią ſię być iednak autentyczne. Niemasz rapportow pewnych o tym co zaszło w okolicach *Zurych* pod d. 5. Czytamy w tym ſamym donieſieniu, że Generał *Maſſena* pisał na końcu Maja do Dyrektoryatu *Helweckiego* liſt, w ktorym uſkarzał ſię mocno o ſtronnictwo, iakie okazali mieszkańcy *Zurych* ku ieńcom *Auſtryackim*, tym czasem gdy zoſtawili bez ratunku *Francuzow* rannych, z tego powodu Rząd *Helwecki* poſtanowił, iż nakazana będzie kontrybucya miliona liwrow na miaſto *Zurych*, w zamian tey, ktorą *Auſtryacy* nałożyli na miaſto *St. Gall*.

z Strazburga dnia 11. *Czerwca.*

Głowna kwatera G. *Maſſeny* znaydowała ſię d. 7 w *Arau*. Armia cofneła ſię za *Reuss*. — Gen: *Schauenburg* przybył do tego miaſta. G. *Legrand* powrocił z *Szwaycaryi*, i ma obiąć kommendę nad woyſkiem przed *Kehl* będącym. 67. Pułbrygada wychodzi ztąd jutro do *Szwaycaryi*.— Liſty z *Chambery* donoszą, iż głowna kwatera G. *Moreau* przenieſiona ieſt d. 28. Maja z *Coni* na granicę departamentu *Alpow Nadmorſkich*.

Dnia 13. Czer:— Głowna kwatera G. *Maſſeny* była poſtanowiona w *Bremgarten* nad rzeką *Reuss*. Dnia 8. ieden batalion *Węgierſki* i dywizya huzarow z artylleryą uderzyła ſilnie na Brygadę G. *Gazan* nad *Albisruty*. Po żwawey bitwie nieprzyiaciel muſiał odſtąpić zamiaru opanowania tego ſtanowiſka. Liſty z *Bazylei* pod 11. t. m. donoszą o nader krwawey bitwie, ktora miała naſtąpić dnia 10. od ſtrony *Bremgarten*.— G. *Klein* ieſt tymczasowym ſzefem wyższego ſztabu armii *Dunaju*. G. *St. Suzanne* dowodzi lewym ſkrzydłem tey armij wzdłuż *Renu*, aż do granic Rzpltey *Batawſkiey*.

z Lozanny dnia 4. *Czerwca.*

Ogłoszono tu traktat handlowy zawarty między Rzecząpospolitą *Francuzką i Helwecką*.

Generał *Xaintraille*, ktory iuż miał wprzod udać ſię do *Włoch* ze ſwoim woyſkiem, doſtał ordynans do pozoſtania ſię i odpierania wszelkich napaści od tey ſtrony, ma nawet doſtać poſiłki od 3 tyſięcy ludzi. Władze *Helweckie* znayduią ſię teraz w *Bernie*, i wszyſtkie ważne obrady odprawuią ſię w taiemnym wydziale.

z Turynu dnia 2. *Czerwca.*

Feld-Marszałek *Suwarow* wyiechał dnia 27. p. m. z swemi woyſkami, zoſtawiwszy korpus woyſka doſtateczny na ſilne popieranie oblężenia naszey Cytadelli. Obawiamy ſię, ażeby załoga niebroniła ſię aż do oſtateczności, ponieważ Generał *Moreau* pisał do kommendanta *Fiorella*, aby nieposzedł za przykładem kommendantow *Peschiery*, *Pizzighetone* i *Cevy*. — Po bitwie pod *Marengo*, Generał *Moreau* opuścił okolice *Alexandryi*, i usunął ſię ku *Aſti* gdzie przybył dnia 18. W okolicach tego Miaſta zaszła mocna utarczka między jego tylną a *Auſtryacką* przednią ſtrażą. Dnia 19. Generał *Francuzki* cofnął ſię daley ku *Carmagnoli* i *Coni*. Przy tym oſtatnim mieście zoſtawał z mocnym korpusem swoiey Armij aż do dnia 26. w tym czaſie uczynił nowe wſteczne poruszenie ku wąwozowi *Tende w Nicei*.

z Medyolanu dnia 2. *Czerwca.*

Dnia wczorayszego przybyła tu przednia ſtraż G. *Bellegarde*, ſam zaś ieſt tu dziś ſpodziewany. – Wyprawiono kuryera do Krola *Sardyńſkiego* zapraszaiąc go, ażeby powrocił do *Turynu*. Załoga *Francuzka* w tey cytadelli zoſtawiona wynosi 3. do 4. tyſięcy ludzi pod kommendą G. *Fiorella*. Mowią, iz kommendanci *Francuzcy* w *Peschiera*, *Pizigghetone*, *Medyolanie*, *Ceva*, i *Ferrarze* ſtawieni będą przed ſąd woienny za ſłabę tych twierdzow obronę.

Dnia 5. *Czerwca.*

Generał Hrabia *Bellegarde* przybył tu dziſiay w południe. Widzieliśmy także tego poranku, kilka batalionow *Auſtryackich* przychodzących z *Como* i mieysc pobliſkich, oczekuią ieszcze i innych iako też i kawaleryi. Niektorzy mniemaią, iż te woyſka formuią korpus odwodowe; inni zapewniaią, iż maią ſię udać do kraiu *Genueńſkiego*.

Podług liſtow z *Turynu* na dniu pierwszym tego mieſiąca, głowna kwatera Feldmarszałka *Suwarow* znayduie ſię bliſko *Cherasco*; korpus woyſka udał ſię proſto ku *Coni*. Mowią, iż mocny oddział wkroczył do *Sabaudyi* przez gory leżące między doliną *Sanz* i *Morienne* zoſtawiaiąc po prawey ſtronie gorę *Cenis*. Dnia 31 wyszło dwoch officerow z cytadelli *Turyńſkiey* dla pomowienia, nie wiemy w iakim zamiarze.

Dnia 29. w *Brescia* i w *Medyolanie* dało ſię uczuć kilkakrotne ziemi trzęſienie.

z Tryeſtu dnia 7. *Czerwca.*

Dnia onegdayſzego z rana przybył z *Palermo* pod banderą *Angielſką* ſtatek po 17 dniach podroży. Pułkownik *Barco* znaydował ſię na nim z depeszami od Krola *Neapolitańſkiego* do Dworu *Wiedeńſkiego*. Podług powieści tego officera iedna fregata *Angielſka* przywiozła znayduiącemu ſię w *Palermo* Admirałowi *Nelson* wiadomość o pokazaniu się nader liczney flotty *Francuzkiey* na wysokości *Cadix*. Ta fregata w momenie gdy poſtrzegła nieprzyiaciela, ſłyszała mocne z armat ſtrzelanie. Admirał *Nelson* wypłynął dnia 19 Maja z wielu liniowemi okrętami i fregatami, i obrócił się ku *Cadix*.

Z Cypru przybyła wiadomość, iż kommiſſarze *Tureccy*, ktorzy nową pozyczkę przymuszoną z rozkazu Sułtana nakładać chcieli, od mieszkańcow tamteyszych zabitemi zoſtali.

OBWIESZCZENIE

Czyni ſię wiadomo pismem ninieyszym Publiczności, że Krόl Jmć Pruſki mocą rozkazu z gabinetu pod dniem 30 Kwietnia w r. b. wydanego raczył poſtanowić; iż celem nadania przemyſłowi kraiowemu wzroſtu i zachęcenia; oraz ponieważ towary Marmurowe i Alabaſtrowe, do zbytku należące, z krajow obcych a szczegulniey z Włoch ſprowadzane, przez Artyſtow kraiowych w rowney dobroci i kształcie mogą bydź ſporządzane; na przyszłość od wszelkich Marmurowych i z Alabaſtru wyrabianych zagranicznych towarow, podatek po 6 groſzy dobrych od Talera, a od wszelkich Produktow kunsztu z kamienia ſerpentynowego ſporządzanych, takoważ opłata po 4 groszy od Talera wartości, (ktora przez produkowanie faktur wynalezioną bydź ma) będzie wybieraną. Dan w Warszawie dnia 10 Czerwca 1799 Roku.

Kamera J. K. Mci Pruſs Południowych Woienno-Ekonomiczna.

Gdy z powodu nieznaiomości ziół truciznę w ſobie maiących a dziko rosnących, częſto ſmutne ſkutki wypadaią, przeto przedſięwziął konsyliarz tayny i leib medicus J. K. Mości JPan Meyer w Berlinie mieszkaiący, zioła takowe w kraiu znayduiące ſię, a naybardziey ludziom ſzkodliwe ile możności podług natury opisać i ſposoby przeciwko takowym podać. Tom I. Dzieła tego, pod tyt: Kraiowe zioła Truciznę w subie maiące, a ludziom naywięcey ſzkodzące podług natury przez J. G. A. Meyer opisane (z czarnemi i illuminowanemi koperſztychami) iuż wyszedł; donosi ſię więc o tym Publiczności, i dla użytku ſwego zaleca ſię to Dzieło iak naymocniey.—Dan w Warszawie d. 16. Maia 1799.

Kamera J. K. Mci Pruſs-Południowych Woienno-Ekonomiczna.

Gdy dla wypuszczenia w roczną od dnia S. Jana R. bieżącego zaczynaiącą, a tegoż dnia w Roku przyszłym kończącą ſię Arendę ſzynkowni o dwoch izbach ſklepionych, przy Bramie Domu Kadeckiego będącey, Termin Licytacyi na dzień 2. Mca Lipca Roku bieżącego, z rana o godzinie 11. w pomieszkaniu W. Chrzanowſkiego Porucznika, Kaſſyera domu Kadeckiego na dziedzińcu Kadeckim, naznaczony zoſtał, i przeto wzywa ſię życzących ſobie Arendy, aby ſię w pomienionym dniu i oznaczonym mieyscu znaydowali, i offerta ſwoie przed Kommiſſyą Domu Kadeckiego podali, a mogą być pewnemi iż taż Arenda więcey daiącemu przyznana i kontrakt z onym zawartym zoſtanie. w Warſzawie dnia 19. Czerwca Roku 1799.

Kommiſſya do Adminiſtrowania bywszego Domu Kadeckiego wyznaczona.

Redakcya Gazety *Korreſpondenta* Warszawſkiego uprasza JPP. Prenumeratorow, ażeby wcześnie przed zbliżaiącym ſię Kwartałem to ieſt: na dzień 1. Lipca r. t. zgłoſić ſię raczyli, na Prowincyach do nayblizszych Pocztamtow, w Warszawie do Kantoru teyże Gazety, cena Prenumeraty zwyczayna.

Kantor tey Gazety ieſt w Rynku Starego Miaſta, w kamienicy, JP. Eberta *pod Nrem* 65. *na drugim piętrze.*— Exemplarz groſzy 20.